

Хома Д.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту,
ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва»

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА

Постановка проблеми. Внутрішній аудит зарекомендував себе як ефективний засіб контролю за станом бухгалтерського обліку та системою внутрішнього контролю підприємства. Внутрішній аудит процесу виробництва продукції є важливим об'єктом аудиту фінансово-господарської діяльності підприємства. Виробничий процес потребує постійного вивчення, дослідження та удосконалення, оскільки від нього залежить величина собівартості продукції та валовий прибуток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою аудиту процесу виробництва переймалися чимало вітчизняних і зарубіжних вчених. Вони визначали цілі аудиту витрат виробництва [4, с. 165], аналізували відповідні аудиторські терміни [2], визначали предмет і аудиторські процедури затрат на виробництво [8, с. 288], подавали перелік питань, що мають перевірятись аудитором [3, с. 283], пропонували тести засобів внутрішнього контролю виробничого циклу [1, с. 288]. Проаналізувавши досягнення провідних вчених в цій галузі, деякі питання залишилися не розкритими або не висвітленими до кінця. Для вирішення цієї проблеми необхідно розширити програму внутрішнього аудиту виробничого процесу, перелік тестових питань надійності системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю процесу виробництва, уточнити об'єкти внутрішнього аудиту витрат виробництва.

Постановка завдання. Метою статті є всебічне дослідження внутрішнього аудиту процесу виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес виробництва – сукупність організаційних дій, в результаті яких відбувається формування витрат виробництва продукції. Методику аудиту процесу виробництва продукції обумовлюють специфіка технології, тип і організація виробництва, методи обліку витрат і калькулювання собівартості. Тому предметною областю внутрішнього аудиту виробничого процесу є оцінка матеріальних і трудових ресурсів, витрат по обслуговуванню виробництва, методів калькулювання собівартості і випуску готової продукції.

Перш ніж розпочати перевірку, аудитору необхідно спланувати програму внутрішнього аудиту процесу виробництва, в якій має міститися алгоритм проведення перевірки. Етапи цього алгоритму повинні співпадати з послідовністю операцій процесу виробництва: 1) планування виробництва з урахуванням прогнозу реалізації, 2) підготовка і виробниче споживання ресурсів; 3) виробництво продукції; 4) облік витрат на виробництво по об'єктах калькулювання; 5) визначення собівартості продукції; випуск готової продукції.

Важливим елементом аудиторської перевірки є вивчення специфіки обліку сировини і матеріалів за кількістю та якістю, тому що від них залежить якість готової продукції. Особливу увагу доцільно приділити рівню управління виробництвом, адже від показників останнього та питомої ваги працівників управлінської ланки в складі всіх працівників підприємства, організації праці і її нормування, ступеню централізації управлінських та інших функцій залежить стан внутрішнього контролю і економічних показників діяльності підприємства.

Аудитору доцільно перевірити додержання бухгалтерією основних принципів раціональної організації обліку витрат, а саме [7, с. 329]:

1. Нормування витрат факторів виробництва на окремі види продукції.
2. Виділення підрозділів підприємства – цехів основного і допоміжного виробництва, відділів та служб заводоуправління тощо.
3. Групування витрат за окремими статтями калькуляції в розрізі деталей, вузлів, виробів, операцій, робіт, послуг та інших носіїв витрат.

Перевірка правильності віднесення витрат на постійні і змінні дозволить аудитору встановити функціональну залежність між прибутком, обсягами виробництва, реалізації та затратами.

При подальшому обліку витрат на виробництво необхідно виходити з того, що надійна система облікових робіт передбачає наступні етапи:

1. Первинне відображення витрачених ресурсів по мірі їх виникнення.
2. Локалізація інформації про виробничі затрати по видах діяльності, структурним підрозділам, місцям виникнення затрат, центрам відповідальності.
3. Локалізація і включення виробничих витрат в собівартість за часом їх виникнення.
4. Розподіл загальних витрат підприємства між виробничими підрозділами, а також включення їх в собівартість незавершеної, готової та реалізованої продукції.
5. Розподіл виробничих витрат допоміжних виробництв.

6. Виявлення і оцінка незавершеного виробництва і визначення собівартості окремих видів продукції і загального обсягу товарної продукції.

Прийоми і процедури аудиту дозволяють оцінити надійність і дієвість системи внутрішнього контролю і можуть бути оформлені у вигляді тестових питань (табл. 1).

Таблиця 1

Тестування надійності системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю процесу виробництва

№	Елемент системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю	Так	Ні	Оцінка надійності
1. Система бухгалтерського обліку				
1.1	Чи відображені в обліковій політиці методи обліку незавершеного виробництва і витрат за основними статтями	+		3
1.2	Чи передбачений в бухгалтерії відділ по обліку витрат виробництва і калькуляції собівартості продукції	+		2
1.3	Чи розподілені обов'язки і повноваження між працівниками бухгалтерії щодо обробки виробничих звітів		+	3
1.4	Чи складений графік документообігу по операціям процесу виробництва		+	2
1.5	Чи здійснюється нумерація документів, чи своєчасно відображаються витрати в облікових регістрах		+	3
1.6	Чи відповідає прийнятій обліковій політиці метод обліку затрат і калькуляції собівартості продукції	+		3
1.7	Чи відповідає встановленим вимогам програмне забезпечення обліку затрат і калькуляції, а також видача комп'ютерних звітів	+		3
2. Середовище контролю				
2.1	Чи оперативне керівництво приймає рішення з приводу виробничих питань і чи використовуються при цьому дані управлінського обліку та фінансової звітності	+		3
2.2	Чи дозволяє організаційна структура підприємства на належному рівні здійснювати контроль витрат за підрозділами, місцями виникнення, центрами відповідальності	+		2
2.3	Чи відповідає освіта, досвід, кваліфікація і компетенція персоналу якісному здійсненню операцій процесу виробництва	+		3
2.4	Чи знає персонал свої права, обов'язки та відповідальність, а також методику роботи	+		3
2.5	Чи відповідає виробнича діяльність вимогам технологічних інструкцій, стандартів, нормам і нормативів, галузевих інструкцій по обліку витрат і калькуляції	+		2
3. Процедури контролю				
3.1	Чи здійснюється арифметична і документальна перевірка правильності бухгалтерських записів і звірка розрахунків	+		3
3.2	Чи дозволено керівником доступ до актів і здійснення виробничих операцій	+		3
3.3	Чи здійснюються планові і раптові інвентаризації ТМЦ, незавершеного виробництва, додержання технологічного процесу	+		3
3.4	Чи використовується для цілей контролю інформація із зовнішніх джерел		+	3
3.5	Чи здійснюється порівняння планових показників з фактичними і чи з'ясовуються причини суттєвих відхилень	+		2

Протестувавши систему внутрішнього контролю та обліку, аудитор робить висновки про їх надійність, дієвість та ефективність. Для цього може використовуватися так звана «бальна система». У нашому випадку надійність інформації оцінюється від 0 до 3-х балів. Зокрема нуль балів проставляється у випадку, коли існує недостатньо інформації або існує неперевірена інформація для формування професійного судження. Один – якщо інформація не може підтвердитися достатньою кількістю надійних джерел. Два бала – якщо інформація, на думку аудитора, достовірна, але існують певні розходження в поясненнях посадових осіб, невпевненість надання інформації, неточності в документах тощо. Три бали – якщо наданої інформації достатньо для висловлення судження і вона перевірена та немає неточностей. При використанні такої системи аудитор керується власним досвідом, інтуїцією.

Внутрішній аудит витрат виробництва продукції включає в себе аудит прямих витрат, загальновиробничих витрат, а також аудит зведеного обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Метою внутрішнього аудиту прямих витрат є перевірка правильності віднесення витрат підприємства до складу прямих матеріальних витрат. До прямих витрат відносять прямі матеріальні витрати (сировина, основні матеріали, паливо й енергія тощо), прямі витрати на оплату праці

(заробітна плата працівників, зайнятих у виробничому процесі з випуску продукції), інші прямі витрати (відрахування на соціальне страхування, амортизація, втрати від браку тощо).

Найгроміздкішим етапом внутрішнього аудиту прямих витрат є перевірка віднесення матеріальних витрат на собівартість продукції, адже найбільшу питому вагу в собівартості продукції мають матеріальні витрати – 60-80% [7, с. 334]. На прямі матеріальні витрати впливає обсяг і структура товарної продукції, рівень затрат на одиницю продукції, середня вартість одиниці сировини, прогресивність і зміна норм відпуску матеріалів, відходи і втрати сировини і матеріалів, техніка і технологія виробництва, якість сировини тощо.

При перевірці прямих матеріальних витрат аудиторю необхідно:

1. Перевірити правильність складання первинних документів та облікових реєстрів, які стосуються списання ТМЦ у виробництво та перевірки їх наявності: лімітно-забірні картки, вимоги на матеріали, де є центр витрат і назва виробу, номер замовлення. Це дасть змогу ідентифікувати витрати за виробами, що вплине на точність собівартості продукції; накази на проведення інвентаризації; договори з матеріально-відповідальними особами; відомість 5.1 аналітичного обліку тощо.

2. Звернути увагу на обґрунтування оцінки вибуття матеріальних цінностей, згідно з П(С)БО 9 [5], які списуються у виробництво – ФІФО, середньозваженої собівартості: чи дотримується метод списання запасів прийнятій обліковій політиці, адже це має вплив на визначення собівартості продукції.

3. Перевірити правильність списання матеріалів і сировини.

4. Перевірити наявність і рух зворотних відходів: чи вірно зменшувались матеріальні витрати на суму зворотних відходів, чи не відносять до відходів залишки матеріальних ресурсів, які, відповідно до встановленої технології, передаються до інших цехів, чи не відносять до відходів супутню продукцію, чи складаються інвентаризаційні описи окремо кожним цехом на зворотні відходи.

5. З'ясувати чи не були включені до складу прямих витрат витрати на підготовку та освоєння нової продукції.

6. З'ясувати чи не включались до собівартості продукції матеріали, які були списані на ремонт чи будівництво об'єктів соціально-культурного призначення.

7. Перевірити правильність розподілу між виробами допоміжних матеріалів, витрат на паливо та енергію.

8. Здійснити тестування якісних показників сировини і матеріалів, з яких виготовляється продукція.

Внутрішній аудит прямих витрат на оплату праці, нарахувань до соціальних фондів і правомірність віднесення їх на собівартість є наступним етапом аудиту прямих витрат. При цьому необхідно керуватися П(С)БО 16 «Витрати», Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємстві, затвердженими наказом Державного комітету промислової політики України від 2 лютого 2001 р. № 47.

Здійснюючи аудиторське дослідження, необхідно впевнитися, що у суб'єкта господарювання відсутні типові помилки і порушення в обліку та звітності у розрахунках з оплати праці. Нижче наведені окремі з них:

1. Сума нарахованої заробітної плати за даними первинної документації (особові листки працівників, розрахунково-платіжні, розрахункові відомості, розроблювальні таблиці) не відповідає даним облікових реєстрів (журналам-ордерам, Головній книзі), що свідчить про викривлення оборотів і залишків за рахунком 66 «Розрахунки з оплати праці». Як результат – на підприємстві недостовірно відображені витрати на оплату праці. За наявності таких випадків аудитор повинен встановити об'єктивну істину з цих питань, для чого йому необхідно провести наскрізне тестування по нарахуванню оплати праці від створення документів до звітності.

2. Віднесена на собівартість продукції (робіт, послуг) заробітна плата не підтверджена відповідними документами про фактично відпрацьований час (відсутність табеля робочого часу), про виконаний обсяг робіт (відсутність наряду на виконану роботу), що не дає можливості підтвердити обґрунтованість нарахування оплати праці та достовірність показника собівартості продукції (робіт, послуг).

3. При віднесенні на витратні рахунки заробітної плати порушено принцип бухгалтерського обліку «нарахування та відповідності доходів і витрат» – на собівартість продукції віднесені витрати майбутніх періодів. У результаті в обліку і звітності за звітний період перекручені показники собівартості й прибутку.

4. Витрати на заробітну плату в обліку і звітності відображені не в тому періоді, в якому вони виникали. Як наслідок – перекручені показники собівартості (або витрат періоду) і прибутку.

5. Неправильно застосовані норми і розцінки, посадові оклади тощо при нарахуванні оплати праці.

6. При нарахуванні відпускних, лікарняних та інших виплат неправильно встановлено середній заробіток, що застосовується для встановлення суми нарахувань.

Важливим етапом перевірки прямих витрат на оплату праці є перевірка створення та використання резерву на оплату відпусток, який також відноситься на собівартість продукції. Для проведення аудиту створення і використання резерву відпусток аудитор повинен скласти певну

програму своїх дій, яка є частиною єдиного плану аудиту розрахунків з оплати праці. В табл. 2 наводиться приклад програми аудиту створення і використання резерву відпусток.

Таблиця 2

Програма аудиту створення і використання резерву відпусток

№	Зміст запитання	Варіант відповіді			При- мітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	Чи передбачено Статутом, іншими установчими документами, наказом про облікову політику створення на підприємстві резерву відпусток?	+			
2	Чи правильно оформлені первинні документи щодо створення резерву відпусток?	+			
3	Чи є накази на відпустки?	+			
4	Чи всі працівники підприємства мають право на відпустки?	+			
5	Чи виплачувались відпустки працівникам, які звільнились?		+		
6	Чи вірно розраховані відпустки працівникам підприємства?	+			
7	Чи вірно розраховані нарахування до позабюджетних фондів в зв'язку із створенням резерву відпусток?		+		
8	Чи вірно надана відпустка інвалідам I, II, III групи?	+			
9	Чи вірно надана відпустка особам віком до 18 років?	+			
10	Чи були надані додаткові відпустки за особливий характер праці?		+		
11	Чи вірно надані відпустки в зв'язку з навчанням, творчі відпустки?			+	
12	Чи вірно надані відпустки в зв'язку з вагітністю та пологами?	+			
13	Чи надавалась грошова компенсація за невикористану відпустку?	+			
14	Чи мають працівники підприємства, яким надається відпустка, право на грошову компенсацію?	+			
15	Чи правильно обчислений стаж роботи працівників, яким надається відпустка?	+			
16	Чи своєчасно виплачується працівникам відпустка?		+		
17	Чи здійснювались відкликання працівників з відпустки			+	

Наступним етапом внутрішнього аудиту прямих витрат є перевірка правильності нарахування амортизації на об'єкти, які безпосередньо приймають участь у виробництві продукції, а також її розподіл між виробами. Аудитор перевіряє чи не була віднесена до прямих витрат амортизація нарахована на основні засоби та нематеріальні активи загальновиробничого призначення; чи пропорційно розподілена амортизація на конкретні вироби.

Останнім етапом аудиту прямих витрат є облік втрат від браку та облік інших прямих витрат. Зокрема, аудитор повинен перевірити правильність документального оформлення браку у виробництві й правомірність списання втрат від браку, правильність складання бухгалтерських проведення.

Після аудиту прямих витрат аудитор перевіряє правильність формування та розподілу загальновиробничих витрат на підприємстві. Загальновиробничі витрати по своїй сутності є витратами організації виробничого процесу. Тут задіяні і трудові ресурси, і матеріальні, і технологічні. Загальновиробничі витрати включають обслуговування роботи цехів основного і допоміжного виробництва та управління ними, організацію та координацію виробничого процесу. Облік загальновиробничих витрат регулюється П(С)БО 16 «Витрати», в якому міститься перелік статей [6].

При здійсненні внутрішнього аудиту загальновиробничих витрат аудитор впевнюється в тому:

1. Чи правильно відносяться витрати до складу загальновиробничих?
2. Чи не включені до них такі витрати, які не пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробництвом?
3. Чи правильно загальновиробничі витрати поділені на постійні і змінні?
4. Чи правильно розподіляються змінні загальновиробничі витрати виходячи з фактичної потужності звітної періоду?
5. Чи правильно розподіляються постійні загальновиробничі витрати виходячи з нормальної потужності звітної періоду?
6. Чи не включаються нерозподілені загальновиробничі витрати до складу виробничої собівартості продукції?
7. Чи не більша загальна сума розподілених і нерозподілених загальновиробничих витрат їх фактичної величини?

Після оцінки та аналізу загально виробничих витрат аудитор перевіряє зведений облік витрат виробництва і калькуляції собівартості продукції.

Зведеним обліком витрат на виробництво називається комплекс облікових робіт, пов'язаних з групуванням витрат в розрізі встановлених на підприємстві статей витрат, по цехах, дільницях та іншими місцями виникнення витрат.

Аудиторська перевірка зведеного обліку витрат на виробництво здійснюється на сонові відомості 12, журналу 5. Аудитору необхідно перевірити правильність групування витрат за видами діяльності, за видами чи групами однорідної продукції, послугами основного виробництва, об'єктами будівництва, продукцією і послугами допоміжного виробництва тощо. Потім аудитор перевіряє правильність складання журналу 5, в якому підприємство відображає витрати в розрізі цехів.

Метод перевірки зведеного обліку витрат на виробництво залежить від варіанту обліку витрат – напівфабрикатного чи безнапівфабрикатного. При напівфабрикатному варіанті обліку рух напівфабрикатів з цеху в цех оформлюють бухгалтерськими записами і калькулюють собівартість напівфабрикатів після кожного переділу. При безнапівфабрикатному варіанті обліку рух напівфабрикатів в бухгалтерському обліку не відображають, а контроль їх руху між цехами здійснюється за даними оперативного обліку в натуральному вираженні.

На послідовність і методику внутрішнього аудиту фактичної собівартості також мають вплив використовувані методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. Аудитору необхідно враховувати, що обов'язковою передумовою їх застосування є наявність норм матеріальних і трудових затрат і нормативів використання засобів виробництва і кошторисів витрат, організація обліку відхилень фактичних відходів від цих норм і нормативів.

При нормативному методі обліку витрат на виробництво дозволяють аудитору виявити винних осіб, які допустили помилки в допущенні відхилень від норм і вплив цих відхилень на формування собівартості продукції. Аудитору також встановлює повноту внесених змін в технічну і планову документацію, на основі якої виписуються первинні документи на видачу сировини і матеріалів у виробництво.

В умовах попередільного методу обліку витрат на виробництво аудитор охоплює масову обробку сировини, матеріалів і напівфабрикатів на окремих переділах, фазах технологічного процесу і перетворення їх в готову продукцію.

При позаомовному методі обліку витрат виробництва і калькуляції собівартості продукції аудит здійснюють з урахуванням специфіки індивідуального і дрібносерійного виробництва складних виробів.

Завершальним етапом внутрішнього аудиту процесу виробництва є аудит випуску готової продукції, під якою розуміється повністю завершений виріб прийнятий на склад. Від обсягів виробництва залежать всі техніко-економічні показники діяльності підприємства. Тому виникає необхідність глибокої комплексної перевірки виробничої діяльності з урахуванням галузевої специфіки, типа виробництва, особливостей організації та технології виготовлення продукції, а також її номенклатури.

Висновки з проведеного дослідження. Запропонована послідовність здійснення внутрішнього аудиту і тести внутрішнього аудиту процесу виробництва продукції містять всі питання, що стосуються аудиту формування собівартості та випуску готової продукції. Використовуючи ці питання та узагальнюючи об'єкти внутрішнього аудиту витрат виробництва, аудитор знизить ризик невиявлення можливих помилок і підвищить якість аудиторських послуг.

Бібліографічний список

1. Андреев В. Д. Внутренний аудит : [учеб. пособие] / В. Д. Андреев. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 464 с.: ил.
2. Аудиторский словарь / [Бычкова С. М., Райхман М. В., Соколов В. Я. и др.] ; под ред. В. Я. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 192 с.
3. Барышников Н. П. Практикум внутреннего и внешнего аудита / Н. П. Барышников. – [изд. 2-е, переработанное и дополненное]. – М. : Информационно-издательский дом «Филин», 2003. – 792 с.
4. Ковалёва О. В. Аудит : [учебное пособие] / О. В. Ковалёва, Ю. П. Константинов ; [под. ред. О. В. Ковалёвой]. – М. : «Приор-издат», 2003. – 320 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року № 246.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318.
7. Пушкар М. С. Фінансовий облік : [підручник] / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.
8. Шеремет А. Д. Аудит : [учебник] / А. Д. Шеремет, В. П. Суйц. – [2-е изд., доп. и перераб.]. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 352 с. (Серия «Высшее образование»).

Анотація

В статті розкривається послідовність здійснення та етапи алгоритму внутрішнього аудиту процесу виробництва продукції, пропонується тест надійності системи бухгалтерського

обліку та внутрішнього контролю витрат виробництва, розшифровується методика оцінки тестових питань, розроблено програму внутрішнього аудиту створення та використання резерву відпусток, уточнюються об'єкти внутрішнього аудиту витрат виробництва, надається методика внутрішнього аудиту зведеного обліку витрат на виробництво та випуску готової продукції. Стаття носить науковий і прикладний характер, а її результати можуть бути використані при подальшому дослідженні аудиторської діяльності та при контролі виробничих витрат на підприємствах різних галузей.

Ключові слова: процес виробництва, тестування, принципи раціоналізації обліку витрат, програма аудиту, об'єкти аудиту витрат.

Аннотація

В статті розкривається послідовальність здійснення і етапи алгоритму внутрішнього аудиту процесу виробництва продукції, пропонується тест надійності системи бухгалтерського учета і внутрішнього контролю витрат виробництва, розшифровується методика оцінки тестових питань, розроблена програма внутрішнього аудиту створення і використання резерву відпусток, уточнюються об'єкти внутрішнього аудиту витрат виробництва, надається методика внутрішнього аудиту зведеного учета витрат на виробництво і випуску готової продукції. Стаття носить науковий і прикладний характер, а її результати можуть бути використані при подальшому дослідженні аудиторської діяльності і при контролі виробничих витрат на підприємствах різних галузей.

Ключевые слова: процесс производства, тестирования, принципы рационализации учета расходов, программа аудита, объекты аудита расходов.

Annotation

The sequence of realization and stages of algorithm of internal audit of process of production of goods opens up in the article, the test of failsafety record-keeping and internal control of charges of production is offered, the method of estimation of test questions is decrypted, the program of internal audit of creation and drawing on reserve of vacations is developed, the objects of internal audit of charges of production are specified, the method of internal audit of the erected account of charges is given on a production and the method of internal audit of the erected account of charges on a production and issue of the prepared products is given. Article carry scientific and applied character, and can be drawn on its results at subsequent research of public accountant activity and at control of production charges on the enterprises of different industries.

Key words: process of production, testing, principles of rationalization of account of charges, program of audit, objects of audit of charges.

УДК 330.101.52

**Чорний В.С.,
доцент кафедри економічного аналізу і статистики,
Тернопільський національний економічний університет**

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Статистика зовнішньої торгівлі є важливою інформаційною базою для учасників зовнішньоекономічної діяльності країни. Застосування методичних підходів статистичної оцінки зовнішньоторгівельних відносин дає змогу узагальнити усю отриману в результаті статистичного аналізу інформацію про стан зовнішньої торгівлі України та тенденції її розвитку на національному та регіональному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми статистичного аналізу зовнішньоторгівельних відносин знайшли своє відображення в працях науковців різних економічних шкіл: Н. Е. Григоров, В. Л. Сельцовский, Л. І. Вишневецька, Б. І. Башкатов, Р. М. Моторін, В. І. Фомичев та ін. Однак у більшості наукових праць мало уваги приділено статистичному аналізу показників зовнішньоторгівельних відносин України. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Мета статті – сформулювати систему показників та здійснити їх статистичний аналіз шляхом оцінювання зовнішньої торгівлі України.